

Celebrity v politice

Celebrity, tedy známé osobnosti veřejného života, se do politiky zapojují stále častěji. Pozorujeme to jak ve světové politice, tak i v českém prostředí.⁴²¹ Část populace je například pobouřena, že zpěvák popové skupiny Kryštof Richard Krajčo podporuje Andreje Babiše. Nevoli vzbudila nejprve jeho fotka s A. Babišem, předsedou hnutí ANO 2011, z roku 2014, později také například podpora Agrofertu turné jeho skupiny atd. Ze sociálních sítí víme o kritice této spolupráce, přičemž nejsilněji se veřejně vyslovil zpěvák Tomáš Klus. Podle něho je podpora A. Babiše od R. Krajča při znalosti skandálů, které jsou s tímto velkopodnikatelem spojené, nepřijatelná. Tomáš Klus také společně s některými jinými interprety odmítá vystupovat na akcích, které finančně podporuje skupina Agrofert. Lze to považovat za poměrně výrazný politický signál, pokud zohledníme, jak se Agrofert a dnes již bývalé firmy A. Babiše podílejí finančně na různých akcích. (Jistě však není od věci doplnit nejnovější vývoj: skupina Kryštof včetně R. Krajča se totiž nakonec v červnu 2019 s Agrofertem a jeho penězi rozešla. Jak uvedli členové skupiny, stalo se tak i kvůli fanouškům, jimž toto spojení nebylo po chuti.) Na příkladu R. Krajča si však můžeme ukázat i názorové proměny,

⁴²¹ Viz Petrovová, Eibl, 2019; Štěchová 2015; Štětka 2014: 238.

kteřé mohou u celebrit nastat. V roce 2002 totiž podporoval v kampaních ČSSD, konkrétně Petru Buzkovou, v letech 2008 a 2010 jsme zaznamenali jeho podporu ODS a v první přímé prezidentské volbě v roce 2013 patřil do tábora příznivců Karla Schwarzenberga. V rozhovoru, který s R. Krajčem vedla v roce 2014 DVTV.cz, se na dotaz, podle čeho se rozhoduje pro udělení podpory tomu či onomu politikovi, vyjádřil takto: „To, co si myslím zrovna o dané situaci, to řeknu. A je mi úplně jedno, jestli to řekl tenhle člověk nebo tenhle člověk. Pro mě je důležité, jestli myslím, že je to správné. A je mi úplně u prdele, v které straně je.“⁴²²

Známé osobnosti se tedy běžně vyjadřují k problémům, které ve společnosti spatřují. Bylo tomu tak, je tomu tak a bude tomu tak i nadále. Žijeme ve společnosti, která staví na tzv. politainmentu. Právě propojení světa politiky a celebrit je cestou, jak se PR týmy jednotlivých politických stran snaží zabránit například poklesu zájmu o politiku a důvěry.⁴²³ Ten pozorujeme všude v západním světě, a jak se zdá, stává se jakýmsi průvodním jevem současného postmodernismu. V rámci českého prostředí můžeme vyjmenovat hned několik známých osobností, které jsou skutečně mimořádně aktivní v rámci nastolování agendy a formulace různých palčivých témat. Více je o těchto lidech slyšet přirozeně v době kampaní. Dobře pozorovatelné je to zejména v době kampaní na úřad prezidenta republika, které vedou k poměrně silné polarizaci nejen veřejnosti, ale právě také světa celebrit. Pokud uvedeme jména jako Zdeněk Svěrák, Petr Čtvrtníček, František Ringo Čech či Daniel Hůlka (kandidoval v roce 2013 přímo na listině SPOZ), jsme schopni z jejich veřejné podpory politikům či stranám poznat jejich politické preference. Celebrity ovšem nenalezneme pouze mezi podporovateli, ale i politiky.

Celebritizace politiky je sice v politologii a politickém marketingu jedno z vysloveně nových témat, přesto je však třeba si uvědomit, že v rámci historie kampaní a politického marketingu nejde o nijak výjimečný fenomén. Příkladů můžeme uvést rovnou několik. Začít bychom mohli u různých slavných rodin či například válečných generálů, kteří vstupovali do politiky právě kapitálem, že jsou známé osobnosti. Stejně tak se i například různí spisovatelé vyjadřovali k politice a také do ní aktivně vstupovali. Často se

⁴²² DVTV 2017.

⁴²³ K těmto trendům viz více např. Novotný, Tachecí 2013; Schultz 2012.

v kontextu americké politiky zmiňuje Ronald Reagan, který byl původně hercem. Bezesporu mu to pomohlo k popularitě a hlavně výhře, podobně i k rétorickým schopnostem. V roce 1966 se stal guvernérem Kalifornie, za 15 let byl zvolen, jak známo, prezidentem Spojených států amerických. Podobně se do politiky v USA dostali také herec akčních filmů Arnold Schwarzenegger nebo wrestler a herec Jesse Ventura.⁴²⁴ Koneckonců také volba Donalda Trumpa je svým způsobem volbou celebrity, člověka veřejně známého, jenž nebyl profesionálním politikem a který dlouhé roky značně zasahoval coby byznysmen do veřejného života v USA. Úkazem propojení politiky a světa šoubyznysu byla i například argentinská reality show „The People’s Candidate“, jejíž vítěz mohl následně kandidovat do tamního parlamentu.⁴²⁵ Vidíme tedy, že problém celebrit v politice lze uchopit skutečně široce. Pro výzkum tohoto aspektu politiky jde o velkou výzvu. Na druhou stranu to také ukazuje na nutnost tento problém jasně vymezit.

Již jsme zmínili, že je celebritizace politiky poměrně nové téma současného politologického výzkumu. Zejména v anglofonním prostředí se však již nějakou dobu poukazuje na tento trend a na potřebnost jeho výzkumu.⁴²⁶ Jde o zapojení celebrit, ať už skutečných, domnělých, nebo samozvaných, do procesu volební kampaně. Jejich cílem je přesvědčit voliče, že by měli volit subjekt, který daná celebrita podporuje. Studií k této problematice je dosud spíše málo. Vystává tak problém zachytit, o jak rozsáhlý nový trend v politice vlastně jde a jaký je faktický vliv celebrit na politiku a vládnutí.⁴²⁷ Všechny práce o celebritizaci v politice se však shodují, že výzkum musí zohledňovat společenský kontext. Zvláště mezi českými politology je tento problém skutečně problémem novým. Nelze si jej však již nevíšmat – natolik je propojování politiky a světa celebrit dnes viditelné a zřejmé. Zajímat nás má jednak to, jak vstup celebrit do politiky ovlivňuje demokracii a politickou kulturu, jednak to, jak se projevuje ve vnímání politiky. S ohledem na novost tohoto výzkumného tématu nicméně bude tato kapitola spíše určitým vstupem do tématu než ucelenou a definitivní

⁴²⁴ Conley, Schultz 2000.

⁴²⁵ Street 2004: 435.

⁴²⁶ Marsh 2010.

⁴²⁷ Couldry, Markham 2007; Markham 2015; Jackson, Darrow 2005; Veer Becirovic 2010; O’Regan 2014.

odpovědi na položené otázky. Chceme tak představit základní typologii celebrit v politice z nejcitovanějších studií a *de facto* přinést do českého politologického prostředí tyto nové přístupy.

6.1 Kdo je celebrita?

Jde o zcela zásadní otázku, na kterou nám nedávají současné sociální vědy jednoznačnou odpověď. Etymologicky vzato pochází slovo celebrita z latinského *celebrar*, které znamená oslavovat či stát se slavným. V češtině se již zabydlelo, i když pro něj máme i několik domáckých slov jako osobnost či hvězda. Mohli bychom sice nyní vést dlouhou polemiku nad tím, kdo vlastně celebrita je, a naopak kdo není, ovšem to není smyslem tohoto textu. Debata by to totiž byla dlouhá, řekněme spíše nekonečná a každopádně emocionálně dosti zabarvená. Proto se ztotožněme s definicí Daniela Josepha Boorstina, podle něhož jde o osobu, která je známá svou popularitou.⁴²⁸ V současnosti tak označujeme veřejně známé osoby, například herce, zpěváky, umělce a další známe osobnosti, které vstupují do médií a veřejného prostoru. Celebritou se může stát každý, kdo na svou stranu dokáže strhnout zájem veřejnosti, nejčastěji právě prostřednictvím médií. První z celebrit typu, jaký známe i dnes, můžeme najít v době začínajícího hollywoodského průmyslu z počátku 20. století.⁴²⁹ Již tehdy se ukázalo to, co platí dodnes: totiž že rozmach vlivu celebrit je spojován nejprve s rozmachem masových médií. Celebritou může být díky nim i například účastník reality show, člověk, který někoho zachránil, ale třeba také násilníci či vrazi, kteří se stali známými. Jde samozřejmě o to, zda si tuto veřejnou známost zachovají či nikoli. Smyslem je tedy být vidět a být slavný.

Platí totiž, že „slavní jsou často ti, kdo jsou vidět, nikoli ti, kdo jsou talentovaní.“⁴³⁰ Jsou to lidé, kteří se těší zájmu médií a potažmo veřejnosti, umějí s tímto zájmem pracovat a mají tzv. telegen. V případě studia celebrit proto musíme přistoupit i na jistou logiku masové společnosti. O tom, jak taková společnost asi bude fungovat, se již rozešla s jistým vizionářstvím

⁴²⁸ Boorstin 1963: 67.

⁴²⁹ Gamson 1994: 25.

⁴³⁰ Schmid 2006: 297.